

Svatí a jejich kult ve středověku

Cíle kurzu

- základní pochopení problematiky církevních dějiny ve středověku
- seznámení se ze základní literaturou k tématu
- práce s hagiografickými prameny a liturgickým kalendářem
- součást přípravy na souhrnnou zkoušku ze středověku a státní závěrečnou zkoušku
- hlubší orientace v daném tématu

Plán semestru

- seminární hodiny (četba a rozbor pramenů)
- domácí příprava
- exkurze (brněnské kostely, Předklášteří, Praha)
- praktická hodina ve starobrněnské bazilice
- ukončení kurzu

Ukončení kurzu

- docházka
- vypracování písemného referátu na vybrané téma:
 - Biografie vybraného světce
 - Lokální kult vybraného světce
 - Poutní místo spjaté s určitým světcem
 - Rozbor vybrané legendy
- doporučený rozsah 5 – 10 normostran, zákaz používání umělé inteligence
- povinné aspekty vědecké práce (poznámkový aparát, seznam pramenů a literatury)
- rozprava nad vypracovanou prací
- alternativa: zápočtový test (čtyři otevřené otázky)

Základní literatura k tématu

- BROWN, Peter. *The cult of the saints: its rise and function in Latin Christianity*. Chicago, 2015.
- KALHOUS, David. *Legenda Christiani and Modern Historiography*. Leiden - New York, 2015.
- KADLEC, Jaroslav (ed.). *Bohemia sancta: životopisy českých světců a přátel Božích*. Praha, 1989.
- ANGENENDT, Arnold. *Heilige und Reliquien: die Geschichte ihres Kultes vom frühen Christentum bis zur Gegenwart*. Hamburg, 2007.

- LE GOFF, Jacques. *Ludvík Svatý*. Praha, 2012.
- SOUKUPOVÁ, Helena. *Svatá Anežka Česká: život a legenda*. Praha, 2015.
- VANÍČEK, Vratislav. *Svatý Václav: panovník a světec v raném středověku*. Praha, 2014.
- SOMMER, Petr (ed.). *Svatý Prokop, Čechy a střední Evropa*. Praha, 2006.
- SCHMITT, Jean-Claude. *Svatý chrt: Guinefort, léčitel dětí ze 13. století*. Praha, 2007.
- Bible, ekumenický překlad.
- Fontes rerum Bohemicarum I.

Základní pojmy k církevním dějinám

Církev (Ecclesia)

- společenství věřících
- vychází z učení Ježíše Krista, judaismu a antické filozofie
- základní texty: Bible, texty církevních otců, teologické texty
- Apoštolské vyznání víry
- do Velkého rozkolu v r. 1054 jednotná
- Západní církev – po r. 1054, hlavou papež
- Východní církev – hlavou konstantinopolský patriarcha
- označení římskokatolická církev – po reformaci

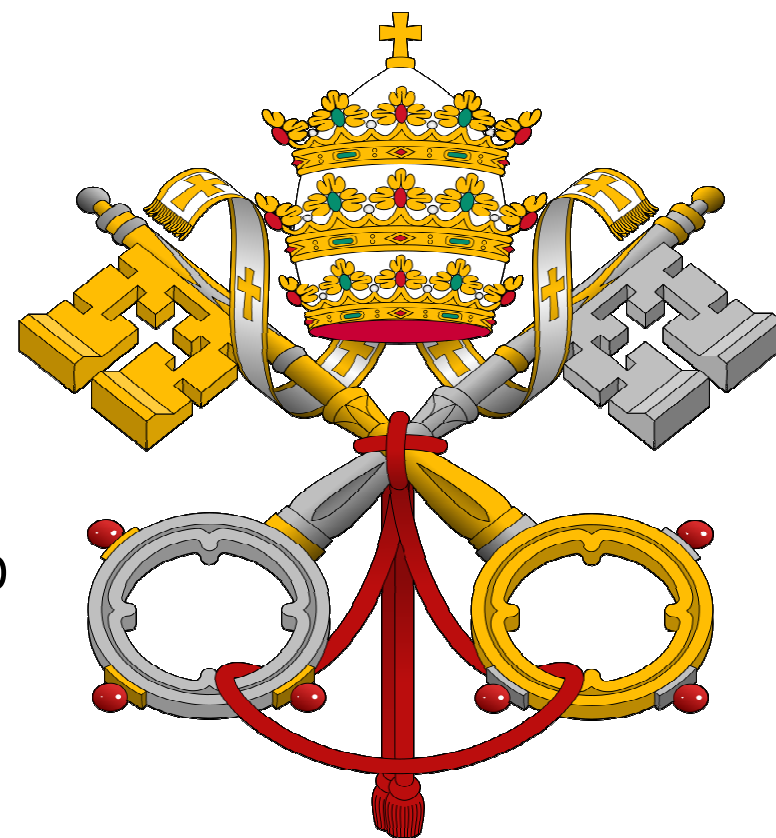
Institute

- Svatá stolice (Sancta Sedes)
- Papežská kurie (Curia Romana)
- kolegium kardinálů (Sanctum Collegium Cardinalium)
- církevní provincie (Provincia ecclesiastica)
- diecéze (Diocesis)
- děkanát (Decanatus)
- farnost (Parrochia)
- kapitula (Collegio)
- klášter (Monasterium)
- opatství (Abbatia)

Papež

- (Papa, Pontifex Maximus, Successor Sancti Petri)
- původně pouze římský biskup (Episcopus Romanus) a jeden z patriarchů
- hlava církve na Západě
- hlava církevního „státu“ – světský vládce
- SCHATZ, Klaus. *Dějiny papežského primátu*. Brno 2002.

Patriarcha

- v rané církvi představitel nejvýznamnějších církevních obcí
- Řím, Alexandrie, Antiochie
- později Konstantinopol a Jeruzalém
- na Západě po církevním rozkolu už pouze stejné pravomoci jako metropolita
- ve středověku Aquilea, později Benátky
- na Východě stále hlavy místních církví (Konstantinopol, Moskva, Kyjev, ...)

Kardinál (Cardinalis)

- původně 25 titulárních kardinálů u římských bazilik
 - základ papežské kurie
- později také nejvýznamnější biskupové v rámci celé církve
- volba papeže
- kardinál – jáhen
- kardinál – kněz
- kardinál – biskup (pouze 6)
- další specifické funkce (camerlengo)

Metropolita (Archiepiscopus Metropolita)

- vždy arcibiskup
- hlava církevní provincie
- musí mít minimálně 2 sufragány
- odznakem titulu je pallium
- někteří metropolité mohou být kreováni kardinály

Biskup (Episcopus)

- hlava diecéze
- nebo pomocný (světící biskup)
- nového biskupa mohou vysvětit 3 další
- může být kardinálem
- arcibiskup – ne vždy metropolita
- světí kněze a posvátné oleje
- sídlem je katedrála

Další hodnosti

- děkan (decanus)
- probošt (praepositus)
- kanovník (canonicus)
- arcijáhen (archidiaconus)
- kněz (pater)
- farář (parrochus)
- jáhen (diaconus)
- opat (abbas)
- abatyše (abbatissa)
- převor (prior)
- mnich (monachus)

Další pojmy

- koncil (concillium)
- synoda (synodus)
- bula (litterae apostolicae sub plumbo)
- encyklika (epistula encyclica)
- sedisvakance (Sede vacans)
- konkláve (conclave)
- exkomunikace (ex-communicare)
- hereze (haeresis)
- mše (missa)
- požehnání (benedictio)
- exorcismus

